

Роман М.Матіос «Солодка Даруся» в культурному й мистецькому параметрах

1. Екзистенційні виміри твору.
2. Символіка роману.
3. Театральні постановки твору.
4. Роман «Солодка Даруся» як кінопроект.

Література

1. Дімаров А. Марічка. Матіос М. Солодка Даруся. Львів : ЛА «Піраміда», 2004.
2. Матіос М. Солодка Даруся. Львів : ЛА «Піраміда», 2007.
3. Письменникові конче бути совісним у творчості: Розмова Людмили Таран з Марією Матіос. *Кур'єр Кривбасу*. 2006. № 196.
4. Римарук І. Трояка ружа, або Солодка Даруся. *Кур'єр Кривбасу*. 2006. № 196.
5. Родик К. Історія без токсикозу. URL: www.review.kiev.ua/-arcr.shtm?id=920
6. Семків Р. Чому я не читатиму «Солодку Дарусю». *Книжник review*. 2005. Ч. 8—9.
7. Червак Б. Символіка часу в творах Марії Матіос. *Слово і час*. 2000. №14.
8. Шкляр В. Трояка ружа Марії Матіос. *День*. 2005. 3 лютого.
9. Курчій Д. "Одкровення, книга із розряду сакральних, мудрих..." Творчий доробок Марії Матіос. Роман "Солодка Даруся". *Обрії*. 2013. № 2. С. 51-53.
10. Насмінчук І. Проза Марії Матіос: особливості індивідуального стилю. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н. Івано-Франківськ. 2009. 20 с.
11. Завадська Н. Міфопоетика простору у прозі Марії Матіос. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н. Київ. 2018. 21 с.
12. Волошук Л. Поліфонія художнього світу прози Марії Матіос. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2013. № 16.
13. Горобець О. Модель світу «своїх» – «чужих» як трагічні «Жорна історії» у психологічних вимірах тексту «Солодка Даруся» Марії Матіос. *Тайни художнього тексту* : зб. наук. пр. Дніпропетровськ : Пороги. 2012. Вип.15. С.75-85.
14. Голобородько Я. Соціумний інтер'єр чи психологічний дизайн? (Художні дилеми Марії Матіос) *Слово і час*. 2008. № 12. С. 81–85.
15. Павличко Д. Безодня, куди страшно заглянути (Матіос М. Солодка Даруся. – Львів: ЛА «Піраміда», 2004). *Літературна Україна*. 2005. 20 січня. С. 2.
16. Якубовська М. Міфологія буття українства у прозі Марії Матіос (Літературний портрет Марії Матіос). Львів, 2005.
17. Бондарь-Терещенко И. Мария Матиос. Жизнь от руки. URL: <http://www.review.kiev.ua>
18. Борисенко Н. М. Особливості композиції роману «Солодка Даруся» М. Матіос. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія : Філологічні науки. 2014. Вип. 4.14. С. 30–

35.

19. Дзюба Т. Мотив гріха і спокути у драмі на три життя Марії Матіос «Солодка Даруся». *Сіверянський літопис*. 2006. № 4 (70). С. 163–166.
20. Жила С. Трагедія адекватна історії: роман Марії Матіос «Солодка Даруся». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. № 3. С. 6–12.
21. Журба С. Сакральна роль весільного танцю в романі «Солодка Даруся» М. Матіос. *Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького національного університету : зб. наук. праць*. Кривий Ріг : НПП Астерікс, 2015. Вип. 13. С. 270-275.
22. Матіос М. *Вирвані сторінки з автобіографії*. Львів : ЛА Піраміда, 2011. 368 с.
23. Щербаченко Т. Марія Матіос : «Я не Стефаник у спідниці, я – Марія Матіос у спідниці». URL: [Електронний ресурс] / Тетяна Щербаченко. – Режим доступу : <http://www.review.kiev.ua>

«Найплідніша письменниця України», «гранд-дама української літератури», «чортик, що вискочив із табакерки», – так сучасна критика оцінює творчість Марії Матіос, що стала помітним явищем у сучасній українській літературі. Її книги сьогодні – це «виклик дистильованій макулатурі, що заповнила книжковий ринок», «...вона не вміє писати погано чи нецікаво», її письмо «завжди стильне, розкішне і конкурентне». За словами самої письменниці, її літературним амплуа є написання прози, яку «можна читати без токсикозу і ... при світлі сімейної лампи».

Марія Василівна Матіос народилася в день святого Миколая, 19 грудня 1959 року на хуторі Сірук біля с. Розтоки ([Путильський район, Чернівецька область](#), що на Буковині) у звичайній сільській, але інтелігентній родині. 1965 р. – родина разом із хатою (дерев'яні блоки) переїздить з хутора у Розтоки. Батьки: мати – Павліна Власівна – учитель, завуч; батько – Василь Онуфрійович – колгоспник. Вірші почала писати доволі рано, а перші поетичні твори з'явилися друком у районній газеті, коли дівчині було п'ятнадцять років. У 9 років «потрапила до історії» – фото в «Історії міст і сіл УРСР у 26 т. Чернівецька область».

1970 р. – зйомки фільму «Білий птах з чорною ознакою». Подружжя Л.Кадочникова (акторка) – Ю.Ілленко (режисер) мешкали під час зйомок у хаті Матіосів (виконавець головної ролі Б.Ступка – дебютна кінороль – мешкав у сусідів). Сама Марія брала участь у масових зйомках.

Любов до слова стала визначальним фактором у виборі професії. Марія Матіос після шкільної лави вирішує вступити на філологічний факультет Чернівецького державного університету. Зараз він носить ім'я Юрія Федьковича.

Родина Матіос була пов'язана із родиною співака і композитора Володимира Івасюка. З його матір'ю Софією Іванівною познайомилися, коли вона була в комісії, що перевіряла розтоцьку школу, в якій працювала Марііна мати, і тимчасово мешкала в їх будинку (зима 1976 р.). З Михайлом

Григоровичем, їхньою донькою Оксаною (весна 1976 р.) та самим Володимиром познайомилася Марія пізніше (літо 1976 р.). Після вступу на філфак – Оксана – одногрупниця і товаришка, Михайло Гргорович – викладач (доцент). У червні 1979 р. Марія взяла участь у похороні, за що мало не вилетіла з університету.

З 1986 року авторка входить до Національної спілки письменників України.

Писати, чи, принаймні, друкувати, твори, написані прозою, авторка починає дещо пізніше, у 1992 році. Саме тоді в журналі «Київ» було опубліковано її новелу «Юр'яна і Довгопол», якою згодом авторка розчине збірку «Нація».

У 2005 році за твір «Солодка Даруся», або «Драма на три життя» Матіос отримує Національну премію України імені Тараса Шевченка. У цьому ж році вона обіймає посаду заступника голови Комітету вище названої премії. З посади була звільнена у зв'язку з указом Президента від 12 липня 2010 року, яким затверджено новий персональний склад Комітету. Рішення про своє звільнення не визнала за законне і з листопада 2010 р. судиться з Комітетом з Національної премії України ім. Т.Шевченка та його новим головою Борисом Олійником. Після того, як в Окружному адміністративному суді Києва Марії Матіос повністю відмовили в її позові, вона заявила про готовність обстоювати свої права в «міжнародних інстанціях».

12 січня 2011 року Марія Матіос звернулася з відкритим листом до Генерального прокурора України, заявивши про переслідування її з боку силових структур та спробу вилучити її книгу "Вирвані сторінки з автобіографії" з книгарень. На захист Матіос виступив із зверненням Арсеній Яценюк.

Роман «Солодка Даруся: драма на три життя» (художнє оформлення Юрія Коха) уперше видано у Львові видавництвом Піраміда 2004. Твір перевидавався сім разів, понад 250 тис. примірників (2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 рр.) (офіційні дані).

«Солодку Дарусю» було перекладено дев'ятьма мовами світу польською (Анна Коженювська-Бігун), хорватською (Діяна Діл), німецькою (Клавдія Дойч), французькою (Ірина Дмитричук), російською (Олена Мариничева), литовською (Василь Капка), італійською мовами (Франческа Фічі), англійською (Майкл Найдан та Ольга Титаренко) й сербською (Ярослав Комбиль) мовами. Частина роману перекладена мовою ідиш.

Зарубіжна преса про «Солодку Дарусю» і «Націю» в перекладі

«Мария Матиос на Украине – известный бренд, ее книги – лидеры продаж. «Солодка Даруся» – книга про любовь, про братоубийственное время – заслуживает нобелевки. Текст, который должен был рано или поздно появиться, чтобы рассказать, как наши общие предки умирали и как они убивали» *hippi.ru*, 25.11.2007 – о русском издании книги Марии Матиос «Нация».

«В Москве произошло событие, которое еще несколько лет назад было бы вряд ли возможно. Знаковость московского события состоит в том, что, по

сути, впервые российский читатель, познакомился с трагическими событиями, которые происходили на Западной Украине после окончания войны с нацизмом не с подачи официальной советской коммунистической пропаганды, а из рассказа художника». *Российско-украинское обозрение «Гуляй-Поле»*, 29 октября 2007.

«Это вроде бы все те же самые персонажи Гоголя двести лет спустя. Но вот загадка: власти совсем нет места в малороссийских новеллах Гоголя... Для Марии Матиос судьба ее галичан – тяжелая, кровавая – много важнее судьбы Империи. Но не это ли роднит ее также с Распутиным или Астафьевым? Все отличие: персонажи Астафьева живут в России. И давит их к земле, прогибает собственная власть. Для персонажей Матиос главное зло – это тоже власть. Автору невыносим сам принцип того, что человек может быть поставлен над другим человеком – и имеет полное право распоряжаться чужой жизнью». *«Независимая газета» (Москва)*, апрель, 2007

«Нация»... Само название ее и привлекает, и настораживает, не правда ли? Я прочла ее за ночь, не отрываясь ни на минуту. Быть может, впервые для нас появилась возможность понять, хотя бы в какой-то степени, что происходило в действительности в Западной Украине в те сложные, противоречивые, драматические 40–50-е годы. Невозможно жить, не попытавшись разобраться в ситуации. Кто мы? Откуда мы? Что нас связывает? Что разделяет? А ведь мы даже у себя дома не всегда понимаем, что с нами происходит». *«Молодежь Эстонии»*, ноябрь, 2007.

Проза Марії Матіос репрезентує якісно нові аспекти національного письменства. Вироблення й утвердження власного почерку у письменниці відбувається у щільному зв'язку з її розумінням завдань сучасної літератури.

Цікаво, що сама М. Матіос іноді вагається чи варто їй писати: *«Часом не знаєш, чи Бог нагородив чи покарав тим словом... Іноді думаю: а на холеру я пишу ці книжки, якщо люди все одно дуріють, вар'ятіють? Але коли годинами простоюють в чергах за моїм автографом, то, значить, щось у тих книжках є»*, – поділилась вона, наголошуючи, що не любить тривіального читива, тому сама намагається писати інакше: *«У мене багато книжок, вони всі різні, але їх об'єднує те, що я люблю історію в людині й людину в історії. Мене цікавить, як людина поводить себе у пастці, як обирає свою дорогу, цікавить мотивація вчинків, поведінки»*.

Критики позитивно оцінюють творчість письменниці.

Недарма авторка нагороджена великою кількістю премій за свої романи. Вона є лауреатом літературної премії «Благовіст», лауреатом премії імені Володимира Батляка. Особливим є те, що Марія Матіос має титул «Найпліднішої письменниці України». У 2007 році стала володаркою Гран-прі та першого місця конкурсу «Коронація слова 2007» за роман «Майже ніколи не навпаки». 2008 року – переможець конкурсу «Книжка року 2008» в номінації «Красне письменство – Сучасна українська проза» за роман «Москалиця. Мама Мариця – дружина Христофора Колумба». У 2009 році отримала державну нагороду – диплом першого ступеня в номінації

«Бестселер» на V Київському міжнародному книжковому ярмарку за книгу «Москалиця. Мама Маріца – дружина Христофора Колумба».

У творчому доробку Марії Матіос – близько сімнадцяти романів. Всі вони розглядаються у контексті масової літератури, тому що розраховані на широке коло читачів. Але в той же час є унікальними, новаторськими, свідчать про самодостатнє письмо авторки. Романи письменниці – експериментальні, оскільки творчо модифікують мистецькі надбання попередників й інтенсивно засвоюють жанрово-стильові новації («Солодка Даруся», «Майже ніколи не навпаки», «Кулінарні фіглі», збірка «Нація» тощо).

Серед визначальних рис стилю письменниці Валентина Соболев називає такі: «гра історичними епохами, аналогіями, стилями, мовами», зведення до мінімуму формально-стилістичних прийомів, драматизований ліризм, емоційна проникливість, ощадне використання стилістики натуралістичного письма, естетична довершеність, афористичність і метафоричність фрази, розкішна мова. Усі ці ознаки дали підстави Богдану Черваку стверджувати, що з приходом у літературу М. Матіос ми отримали *«навдивовиж «свіжу» прозу, де синтезовано колорит місцевого буковинського фольклору з елементами імпресіонізму, сюрреалізму й екзистенціалізму»*. Важливі міркування щодо прози М. Матіос належать Ярославу Голобородьку, він характеризує її як письменницю-традиціоналістку та зауважує, що улюбленою прозовою манерою є розповідь, що ведеться з гірською неквапливістю і гуцульською статечністю. Улюблені форми – оповідання, новела, які є або самостійними жанрами («Нація. Одкровення»), або складниками художнього цілого («Солодка Даруся»). Марія Матіос відчуває нерв і душу короткої прози. Вона зосереджує свій розповідний погляд на *«історії, передісторії, навколоісторії своїх персонажів, на траєкторії їхнього мислення, кроках і вчинках, душевних і психологічних зіткненнях, стосунках із найближчим оточенням. Вона концептуально описує буковинський соціум – і коли виходить за його межі, її стиль ніби втрачає свої мелодійні барви й вербальні пахоці. Ментальний мовопростір Буковини вона якнайщільніше переплітає із соціумом душі. Психологічні струни й струмені увиразнюються мелосом регіонального слововжитку»*.

Перемога роману «Солодка Даруся» в конкурсі «Книжка року 2005» спричинила низку емоційних відгуків. Прочитавши роман, відомий український поет, перекладач та літературний критик Дмитро Павличко, сказав: *«... Ця річ уже сьогодні належить до видатних непроминальних творів»*.

У творі йдеться про гірку долю Дарусі та її батьків, понівечених радянськими НКВДістами в довоєнний та післявоєнний період окупації радянськими військами Західної України у 1970-их роках. Події розгортаються в глухому гірському селі Черемошне, що на Буковині. У селі Ілащук Дарину (солодку Дарусю) вважають німою та несповна розуму через її часті головні болі, і кличуть чомусь Солодкою Дарусею. Даруся живе сама в хаті своїх батьків й дає собі раду лише завдяки сусідам та добрим людям. За багато років

її вчинки знайшли розуміння серед односельчан, але час від часу люди лякаються, чи то її, чи то власних гріхів. У селі пам'ятають, що колись мала дівчинка підступному енкаведистові за льодяники-півники розповіла, як її батько – колгоспний заготівельник – добровільно віддав бійцям УПА молочні продукти (масло, сир, бринзу, сметану). Довірлива, щира дитяча оповідь про нічних вуйків, які не били її тата й вікна в хаті, послужила ворогові, призвела до втрати родини. Тепер Даруся щиро кається у своєму гріхові. Вона має напади жахливого головного болю, який нищить її. Даруся рятує себе, як може. Коли водою, коли землею, коли травами. Бо понад усе їй хочеться жити на цьому світі, такому веселому, такому кольоровому і запашному. Коли вона здорова – надолужує той час, як звивається від болю. Вона не хоче згадувати про нього, бо така вже зболена, що не знає, як іще ходить своїми ногами». Ніяких особливих подій у герметичному Дарусиному житті, здається, і немає. Усе подається крізь плин свідомості героїні: вона думає, бо «не вміє не думати», вона згадує своїх тата й маму і дитячі пустощі з сусідським Славком, «стоїть у холодній купелі осені і бореться із цвяхами, забитими в голову чийось важким, безсердечним молотом», плаче, «поклавши непокриту голову в самотню червону айстру». Для Дарусі особливою подією є збирання і її похід до тата на могилу – епізоди приголомшливої сили в щоденній драмі Марії Матіос. Письменниця розповідає, як сирота цілісінський день збирається на цвинтар. Вона готує великодній кошик із сиром, маслом, молоком, хлібом, продумує, що має сказати татові. «До тата Даруся йде тільки серединою вулиці, їдуть машини, йдуть фіри, тягнуться люди – Даруся знає своє: вона по дорозі до тата – княжна». Її негусте, ненадоїдливе, поважне відвідування батька нагадує ритуал, «як весільні дружби» трясуться за дівчиною пси. «Пливе солодка Даруся у супроводі собак завжди безлюдною сільською вулицею, а позаду часом фиркає кілька моторів, що так і не наважуються обганяти цю дивну процесію, як не обганяють знаючі шофери ані похорон, ані весілля». Дівчина розкладає на могилі принесені гостинці, утішається татовим голосом, що проривається до доньки з підземелля. Марія Матіос подає незвичайної вражаючої сили картину – епізод вилітання Дарусиної душі на татовий поклик. До речі, з наукових праць знаємо, що окремі люди мають здатність виходити в астрал, тобто душа на певний час покидає тіло, а потім повертається в нього. Письменниця про це пише так, начебто вона сама в житті спостерігала за цими відчуттями: «Дарусі здається, що бідна душа на якийсь час залишила її і полетіла на татовий голос. Лишилося одне тіло, нібито й не Дарусине, не зболене і не зчорніле, а чийсь чуже, незнане холодне тіло, по якому весело снують мурашки. Вона сидить, завмерла, майже не дихаючи, із заплющеними очима, ніби боїться, що ось-ось душа вернеться назад в її тіло, але вже без татового голосу. А голос пливе звідусюди, як призахідне сонце, – лагідне, недокірливе, терпляче. І Даруся схиляє таку ясну тепер, покірну голову, сама не знаючи перед ким: чи перед сонечком, чи отим голосом, що пеленає з ніг до голови, ніби хоче зігріти, чи налюбити, чи нажаліти... Нарешті налюблена поволі зникаючим татовим голосом, із повернутою у тіло душею, Даруся ліниво розплющує очі, підводиться із землі і

аж тоді роззирається довкіл. Як вона давно тут не була! Як безвстидно запустила татову оселю! Надламані вітром, жовтіючі пасма густої трави кивають голівками: давно, ой давно, доню...» «Вона ніколи не палить тут свічку. Бо свічка горить-горить та й випалює все, що є довкіл людського. Вогонь свічки виганяє не тільки злий дух, але й дух людини, яка не завжди була мертвою. А як зникає дух – тоді за вмерлою людиною тужиш все менше і менше, поки не пересташ тужити зовсім. Тому Даруся не любить людей, які світять на могилах свічки. Вони швидше хочуть позбутися болю, що дихає з-під сумної могильної глини. Люди втікають від туги, яка заходить зашпорами в душу, як тільки очі вихоплюють хрест. Люди не люблять тужити. Вони взагалі нічого не люблять. А Даруся не хоче не тужити за татом. Бо для неї тут не туга – тут, коло тата, лиш стільки її справжнього життя. Усе лихе минулося, поблідло, втратило ясність, а туга за чимось далеким лишилася в Дарусиній голові такою гострою, що від того вона болить їй. І якщо не розрадить тато – то вже ніхто не допоможе Дарусі. Ото вона й не палить свічку: боїться, що прийде сюди котрогось разу – а голос, який завжди пливе звідусюди, як сонце, що й не знаєш звідки, більше не зустрине її. Що вона тоді робила б? ...Якщо не буде його голосу – не стане і її. Без голосу нащо їй жити? Ніхто, жодна душа у світі не знає, що Дарусі лиш тут розв'язуються уста. Іноді вона думає, що й сама не знає про це». Лікарі навіть не намагалися надати якусь допомогу Дарусі. Напрочуд дивним видається те, що коли доля усміхнулася до Дарусі й вона пішла на поправку, місцева влада (ті ж самі сільські люди) боячись чогось вважають за краще повернути усе як було. Твір насичений мальовничими описами місцевого побуту та звичаїв враз повертає в минуле на 30–40 років й розповідає вже про молоду пару (батьків Дарусі), які намагалися вберегти від злого людського ока своє кохання. Та зміни влади, війна й людська заздрість і забобони виривають їх з їхнього маленького щасливого світу й кидають на жорна історичних подій. Незважаючи на всі негаразди сім'я виживає, але вкінцець знівечують їхнє життя агенти радянської влади, для яких немає нічого святого.

Комозиція роману «Солодка Даруся» виважена, чітка та оригінальна. «Солодка Даруся. Драма на три життя» – так визначила жанр сама авторка і така жанрова приналежність відсилає реципієнта до тричленної будови твору. Але насправді йдеться не про драматичний твір, який складається з трьох дій, а про роман, який має три частини, тісно переплетені між собою. Кожна частина має оригінальну назву. Перша називається «Даруся» (драма щоденна), друга – «Іван Цвичок» (драма попередня), третя – «Михайлове чудо» (драма найголовніша). Можливо Марія Матіос все ж таки не дарма називає свій роман драмою, адже тут наявні деякі риси драматичного твору. Наприклад: події відбуваються в одному і тому ж місці, наявна велика кількість монологів та діалогів героїв, автор знаходиться наче за лаштунками оповіді роману, з'являється лише іноді в незначних ремарках та коментарях, у творі є три дії.

На перший погляд здається, що Даруся є головною героїнею роману, тому що її ім'ям названий роман та перша частина. Та згодом читач розуміє, що

вона є важливим персонажем, але лише одним із головних, адже головним героями є її батьки Михайло та Матронка. Відтворений у творі період 30–70 років ХХ століття художньо зображує одразу кілька поколінь села Черемошного, яке знаходиться на кордоні з Румунією та пережило окупаційні режими румун, німців, австрійців та росіян.

Даруся є героїнею, яка об'єднує різні історичні часи, тому що вона діє в двох часових площинах: одночасно і в минулому, й в умовному сьогоденні. Дівчина є головною героїнею у розділах «Даруся» та «Іван Цвичок» та другорядним, хоча важливим, – у розділі «Михайлове чудо». Так авторка намагається насамперед привернути увагу реципієнта до епохи, на тлі якої розкривається трагедія людини.

Характерною ознакою твору «Солодка Даруся» є відсутність послідовності в описанні подій. Марія Матіос звертається вже до часто використовуваного методу зміщеної хронології. Я. Голобородько з цього приводу зазначає: *«Художні реалії вона розгортає углуб – у минуле, змальовуючи передісторію стану Дарусі як найпосутнішу, найголовнішу, найдраматичнішу історію її життя»*.

У першій частині письменниця повністю зосереджується на образі Дарусі. Досить своєрідно описана дівчина: авторка не лише описує її, а й озвучує внутрішній голос. Дівчина мовчить, тому реципієнт не знайде її слів у діалогах, хоча протягом усього розділу ніби чує все, про що вона думає. Авторка дуже обережно передає ніжність та м'якість Дарусі, показуючи як дівчина постійно страждає від фізичних та моральних мук. У творі наголошується на тому, що героїня не є божевільною, а навіть навпаки, в її образі виявлено більше всього людського, просто вона живе в своєму, відмінному від інших світі.

У другій частині – «Іван Цвичок» – розповідається про стосунки Дарусі й Івана, ситуації і причини, які призвели до особистих страждань дівчини. Тут втілюється думка про силу кохання, яке може вилікувати навіть безнадійно хворих, і яке може допомогти людині хоча б на деякий час забути про всі несправедливості цього світу. Авторка вдається до психологізму: всі вчинки героїв є чітко вмотивованими й цілком виправданими.

Третій розділ найбільше насичений подіями, саме тут знаходиться кульмінація твору, яка криється в питанні: чому Даруся стала хворою. У цій частині згадуються і перший, і другий розділи, розповідається про несамолюбне кохання чоловіка та дружини (Дарусиних батьків), історія зникнення Матронки, неочікуване повернення, тут з'ясовується причина її зникнення та прихід радянської влади, яка остаточно поставила крапку в цій історії кохання.

Суть трагедії Дарусі в тому, що, будучи десятирічною дитиною вихованою батьками в любові, довірі до людей, навчена говорити людям лише правду, виказала емгебістові правдиві подробиці нічного візиту бандерівців та, по суті, добровільної віддачі їм заготовлених для радянської влади сільгосппродуктів.

Щоб привернути до себе довірливу дитину, нелюд у галіфе та гімнастерці з блискучими гудзиками спершу розпитує дитину про її дитячі справи та уміння, смачно облизуючи при цьому солодкого півника-льодяника, а далі другого дає й Дарусі.

Зваблена «добротою» дядечка в погонах, дівчинка щиро й відверто розповідає йому про невільно підслухані нею події фатальної ночі, навіть не здогадуючись, що виповідаючи правду ворогові, зраджує батька, матір та прирікає всю сім'ю на загибель. Адже вона не знає, хто такий ворог, навіть не знає такого слова. «Добрий» дядечко з конфетою, якого цікавить, чи знає вона «Отче наш» та чи вміє сама заплітати свої розкішні косички, цілком вписується в добрий мікросвіт сімейних стосунків, витворений любов'ю і щирoserдністю батьків посеред переповненого злом, вируючого пристрастями великого повоєнного світу.

Трагізм ситуації посилюється тим, що саме цей офіцер МГБ десять років тому по-садистському познущався з її матері Матронки, схопленої та привезеної на другий бік Черемошу в радянську зону й катовану там нібито за допомогу втікачам із цієї зони.

Щезнення та несподіване знайдення скатованої Матронки всі десять років залишається таємницею. Жінка, боючись за життя сім'ї, жодним словом не обмовилась навіть чоловікові про своє перебування в емгебістській катівні, аж доки її кат не прийшов у хату, зробивши «ворогом» її рідну дитину.

Гнів і ненависть скошеної горем Матронки падає прокляттям на дитину:

– Краще би була струїла в утробі таку нечисть чи родила німою...

Михайло поклав руку їй на голову:

– Бійтесь Бога, жінко, що ви таке кажете, дитина ж не винна...

– А хто?

Не витримавши випробувань, не вмюючи розібратись у ході історичних подій, що таким жахливим чином транспонувалися в її власній долі та долі її сім'ї, зневірившись у справедливості самого Бога, Матронка повісилась. «Простоволоса, розплетена Даруся обома ручками трималась за її голі й босі ноги так, що спершу дитину не могли відтягнути два чоловіки... Відтоді Даруся втратила голос».

Отже, причина Дарусиної німоти вказана авторкою роману цілком конкретно – це самогубство матері й душевне потрясіння дитини, ним викликане.

А проте впродовж усього твору головна героїня жодним словом не згадує про цю трагедію. Більше того: Даруся взагалі жодним словом не згадує про матір, так наче її взагалі ніколи не було на світі.

Періодично вона здійснює обряд відвідування батькової могили (бо кожен Дарусин похід «поза Йорчиху» перетворюється в справжнє обрядодійство!), носить йому їсти, «балює» з ним, розмовляє, слухає його поради та настанови. «... Тут, на цвинтарі, тато розумів Дарусю і розказував їй, розказував. Як жити, терпіти, *не згадувати*, перед людьми не соромитися,

прощати навмисне і ненавмисне зло. Вона тут усе розуміла. Геть чисто все, до найменшої дрібнички...».

Батько до неї приходив ночами: «чорний, неголений, з простягнутою рукою» і просить молока, якого у Дарусі вже немає, бо «все молоко, всю сметану, і сир, і масло, яке прятала місяцями, вже віднесла йому. Тоді «розбита, із запаленими очима, Даруся на ранок бігала від хати до хати, носила порожнє горнятко, показуючи його перед очі газдиням».

Це значило, що через день-два у неї почнеться напад головного болю, від якого «вона мусить відходити тижнями, ніби вертатися з того світу».

А от для спомину про матір у зболілій Дарусиній голові немає жодного місця. У творі навіть не змає згадки, де вона похована.

Головний епізод трагедії – мати, повішена на власній косі, начисто стерся в Дарусиній пам'яті. «Усе лихе минулося, поблідло, втратило ясність, — говорить авторка, — а туга за чимось далеким лишилась в Дарусиній голові такою гострою, що від того вона болить її».

Те «далеке» вписалося в пам'ять Дарусі постулатом: «Слова можуть приносити шкоду». Вона не знає, звідки це пам'ятає, але це правда... Будь-яка бесіда може робити шкоду». А ще – страхом перед *конфетою*: «...З людьми вона не хоче говорити, бо тоді вони можуть дати їй *конфету*», а від *конфети* в неї болить голова.

Отже, бачимо правдиве зображення письменницею трьох психічних процесів, визначених Фройдом як **згнічення** (процес, що певні психічні акти, певні знання заганяє в підсвідомість, робить їх недоступними для свідомого сприйняття), **згущення** (процес у сфері несвідомого, завдяки якому окремі елементи знання постають у концентрованій формі) та **зсуву** (несвідомий процес у роботі психіки, завдяки якому відбувається перехід психічної енергії з одних уявлень на інші).

Згнічення, згущення, зсув можна розглядати як ланцюг захисної реакції психіки на ті знання чи уявлення, що викликають негативні емоції, а іноді можуть бути й загрозливими для самого життя людини.

Стосовно змальованого М. Матіос Дарусиноного стану, згніченими, загнаними в підсвідомість є найдраматичніші епізоди її трагедії: образ самогубиці-матері, образ офіцера-емгебіста (що на мить виринув із глибин підсвідомості єдиний раз – коли в двір увійшов уже рідний їй Іван Цвичок у галіфе та гімнастерці з блискучими гудзиками) та її власний «безгрішний гріх» – зрада батька.

Натомість всі енергетичні ланцюги психіки сконцентрувалися на образі конфети, пов'язаного з нею знання про небезпеку від вербального спілкування з людьми та ще цілком свідомого, значно пізніше набутого, знання про головний біль, джерелом якого є конфета.

От тільки Іван Цвичок став для неї ще однією «конфетою» – чинником, що викликає муки головного болю. Його Даруся, як і конфети, повинна була викреслити зі свого життя.

Ця паралель (Іван Цвичок – конфета), схована в підтексті твору, дає змогу глибше усвідомити психічний стан героїні та неусвідомлювану нею

самою справжню причину її панічного страху перед *конфетою*: конфета як яскравий знак події здатна встановити порушені зв'язки, відновити ті ланки асоціативного ланцюга, що випали, й таким чином оживити в пам'яті те забуте знання, з яким Даруся не зможе жити. Отже, головний біль Дарусі – це спасенний біль, який перешкоджає поновленню роз'єданого ланцюга пам'яті, й таким чином рятує її від того душевного потрясіння, від якого життя цієї простої селянки з високо й тонко організованою душею, обірвалося б, як струна на Фіциковій скрипці під час весілля її батьків.

У романі «Солодка Даруся» весілля, особливо елементи, що його супроводжують (обряди, ритуали, танці) мають сакральне значення. Одруження для Михайла Ілащука мало священне значення, адже *«до женячки Михайло був дуже тречним і порядним парубком: дівок не зводив, молодицям спідниці догори не підфїтькував, у вдовиних перинах не валявся»*. Тому вже на весіллі проявилось поважне, трепетне ставлення до дружини: *«Гості! Дорогі мої набутливі гості, дивїться на Михайлове чудо, любуйтесь Михайловим чудом, набувайтеся коло Михайлового чудо! На Михайлове чудо дивїться!»*. Гуцульське весілля триває кілька днів, проте в романі Марія Матїос, змальовуючи цей обряд, акцентує увагу лише на весільних танцях, оскільки обоє молодят – Михайло й Матронка – були сиротами, то деякі весільні канони були порушені. Центральним на гуцульському весіллі є танець молодого подружжя, який у романі набуває особливого сакрального звучання. Гуцули вважають, що кожен танцює так, як живе, якщо людині підходить ритм танцю партнера, то і в житті підійде (добре танцюється – добре живеться), може тому вибирали пару під час танцю.

У творі М. Матїос детально змалювала два танці молодих: гуцулку та гора-маре. За місцевим звичаєм, перший танець – гуцулку – починають танцювати батьки молодого, потім до танцю йдуть молодята та гості. Оскільки батьків у молодих не було, то «молодята-сироти» гуцулку танцюють самі. Парний танець вважався символом духовної єдності чоловіка і жінки. Мелодія гуцулки стрімка, рвучка, *«несамовита, буйна, як п'яний чоловік»*, здатна *«витрусити душу не гірше, ніж нечиста сила чи опівнічний блуд»*, продукується через танець молодої пари: *«... Михайло легким рухом висадив на долоню дрібненьку... молоду. ... і крутив її над собою, як дзигу... А Матронка, зі страху чи з радості заплющивши очі, обхопила шию свого молодого обома тонкими руками ... і в несамовитому темпі «гуцулки» обвивалися її кольорові стрічки круг Михайла, як зашморг...»*

Запальна, вогняна «гуцулка» пророкує майбутнє Михайла та Матронки. Художня деталь в описі «гуцулки» має символічне навантаження, є знаком-кодом: розірвана струна, зашморг із кольорових стрічок Матронки круг Михайла, Михайлове чудо. Гуцули вважали, що раптовий «таємничий» розрив струн у скрипки на весіллі приведе до негараздів у молодій родині.

Весільний танець «гора-маре» (танець запозичений від румунів, які сусідять з гуцулами) в романі виступає символом наперед визначеної долі молодих, своєрідним попередженням, знаком, «закодованим баченням світу». Можна провести паралель між традиційним весільним танком «гора-

маре» і подальшим життям подружжя: *«Ні, це не весільний танець – це жорстокий, нелюдський припис всевишніх сил про неможливість вийти за лінію наперед визначеної тобі долі... Ті ритми протискуються порами під саму шкіру навіть у товстошкірого, заходять, як зашпори, як скалки, далеко під серце, а може, скрипка їх заганяє таки в саме серце – і ти вже ніколи добровільно не позбудешся тонкого, майже нечутного стогону мелодії, не витиснеш його із себе, як серце фурункула, не виблунеш і не витравиш – хіба що вмреш – і лиш тоді скинешся чарів цієї музики, як чарів живого ворожбита. Та навіть перед смертю, кажуть старі діди, декотрим людям вчувається мелодія «гора-маре», бо кажуть, саме з таким розпачливим сумом, такими неквапними кроками – два вліво – два вправо, щоб не сполохати і не розчавити людину раптовістю, – дає про себе знати близька смерть...».* Магічністю та містикою віє від весільної музики та танцю. Аналогічно розгортаються події в родині Ілащуків: весілля, сімейна злагода, народження дитини, зникнення Матронки, нічний візит повстанців, викриття Михайлового «злочину». І останнім ударом стає самогубство Матронки.

Другому весільному танцю письменниця відводить більше значення в романі, він описаний детальніше. У ньому поєднано ритм, музику й духовну сутність гірських жителів. Танець є природним вираженням душі людини, її істинної сутності. Одним з найпростіших рухів первісного танцю було тупотіння, що пояснюється як зв'язок із землею, як праматір'ю всього живого. Найпростішими рухами були: крок, стрибок, припадання до землі, різноманітні рухи руками. Мова танцю є досить складною та символічною, де почуття виражені через рух, пластику, продукуються через висловлювання, що набувають форми повідомлення, в якому послідовно пов'язані знаки передають інформацію. У романі обрядовий танець має певне містичне навантаження, виступає дотиком до чогось космічного: *«Спершу два кроки вліво, тоді два кроки вправо – і знову вліво, і знову вправо... після того маєш право один раз обернутися, але не конче... і далі вліво... вправо... – і два прирослі одне до одного тіла молодого і молоді розгойдуються, ніби маятник громіздкого настінного годинника, – не в силі одірватися від чітко визначеного місця чи змінити напрямок погойдкування. Ця безпощадна у своїй хитрості музика-випробування подає танцюючому перший знак, та що там знак, – вона вказує напрямом, яким відтепер ці двоє рухатимуться тільки синхронно, тільки з тим, хто в цю мить тримає своїми руками твої палахкі долоні; завжди і тільки разом, не порушуючи темпу, не шукаючи іншого ритму, лиш так, як у цім строгім і величнім танці – не танці, а, швидше, прилюдній, але безмовній, клятьбі на досмертну вірність чи добровільне рабство разом».*

Гуцульський танець – один із способів спілкування, наскрізь просякнутий емоціями, магічними та символічними знаками. Образ трагічної музики-випробування весільного танцю – як гуцулки, так і гора-маре – у романі «Солодка Даруся» Марії Матіос дає змогу говорити про прогнозування та роз'яснення майбутнього молодого подружжя.

Отже, в романі наявна модель, в якій відтворено свідомість авторки, яка прагне проникнути за межі матеріального світу та поринути у світ духовний.

Стосунки Матронки та Івана були дзеркально схожими зі стосунками Івана та Дарусі, вони знаходили спокій поруч одне з одним.

Події відбуваються в селі Черемошне, але їх насправді два: буковинське і румунське. При різній владі село часто переходило до володінь різних держав. Про це письменниця зазначає в третій частині: *«По два боки мілкового навесні і повноводного влітку, але незалежно від пори року, завжди гомінкого і спішного Черемоша, між горбів і кичер, немов у глибокій жіночій пазусі, гніздилися двоє гірських сіл з однаковою назвою – Черемошне».*

Річка Черемош, по обидва боки якої знаходяться села, є наскрізним образом усього роману. У першій частині роману Даруся ходить до холодної річки, коли в неї болить і лише так дівчині стає легше: *«Минає якийсь час – чорне залізо болю остаточно осідає на дно ріки. Шум ріки остаточно заспокоює Дарусю – і вона знову вертається до свого безконечного думання».* У другій – річка є засобом лікування та розради для закоханих, у третій – Черемош є свідком трагедії Матронки і Михайла.

Хуан Едуард Керлот вважає річку двозначним символом, адже вона уособлює *«і творчу, і руйнуючу силу одночасно... означає плодючість та орошення земель, з іншого боку вона є втіленням незворотності часу і, врешті-решт, приносить втрату та забуття».* В усіх частинах роману річка набуває філософського значення. Часто в творі авторка звертається до думки про невідворотність долі, про те, що сама людина абсолютно нічого не вирішує і не може змінити, а життя порівнює з рікою, яка починається з малого і зникає у великому просторі. Також проводяться аналогії сучасності та минулого: *«Теперішні часи не для життя, не для веселості, хіба лиш для думання та смерті»;* *«Життя і війна тривали одночасно, водночас залежні і незалежні одна від одного».*

У романі «Солодка Даруся» авторка подає історичні прототипи героїв. Письменниця зазначає, що своєю книгою намагалася *«створити гімн людині на тлі історичної трагедії. Своєю Дарусею я шукала украдене щастя нації і шукала украдене щастя окремої людини».*

Марія Матіос поспонує своє прагнення зображення історичних подій у «Вирваних сторінках з автобіографії» тим, що люди, які не знають свого минулого обов'язково будуть переживати його знову. Також вона зазначає, що заглиблюється саме в ту історію України, яка є найменш дослідженою та незрозумілою – історію Буковини. Адже описується письменницею саме той час, коли постійно змінювалася влада: *«У моїх книжках є люди. Багато людей, які жили в часи постійно змінної – як електричний струм – влади, коли діяли УПА – НКВД – МГБ – «яструбки» – секоти – провокатори – слабкі й сильні люди, негідники і порядні».* Авторка, художньо відтворюючи події історії, має на меті звільнити мислення українців від стереотипності та неправди, показати справжню історію.

Письменниця художньо осмислює історичні події свого рідного села. Вона добре знається на цьому питанні, тому що особисто досліджувала історію свого роду та історію всієї місцевості: *«ми» дуже старі – нам 2011 року виповниться «гарантованих 510 років. Історію своєї родини я знаю до 1790 року. Отже, «нам» – Матіосам – також, дай Боже, кожному: 220 років»*. Авторка зауважує, що батько розповів їй про Івана Цвичка, який дійсно існував, вже після першого видання роману, а вже потім авторка почала досліджувати життя цієї людини: *«...справжній Іван Цвичок, про якого я в «Солодкій Дарусі» написала як про людину мало не «перекотипільну», мав судьбу децю відмінну від книжної. На те він і художній образ, – крізь контури якого проступає узагальнене»*. За дослідженням письменниці, Іван Цвичок не мав батька та в документах був записаний як Яремчук Іван Марійович, хоча це ім'я мало хто знав, тому що все життя ця людина мала прізвисько Цвичок. Письменниця стверджує, що *«Іван від природи був децю дивакуватим, сказати би по-сільському, недорікуватим, як на перший погляд, мав мовні вади»*. Батько письменниці розповідав, що реальний Іван ходив в один і той же клас чотири роки, проте це не означає, що він був дурним, він був навіть в деякій мірі розумніший за інших, мав чудову фантазію та здатність до моделювання. Реальний Іван, як і його літературний прототип робив дрімби, навіть сконструював з металобрухту мотоцикл. Вигаданий та реальний Івани подібні у своєму прагненні до публічного коментування: *«...дехто й тепер не витримує, як не витримував з устиду Іванових коментарів. То й виходить з автобусу дочасно»*. Люди в романі «Солодка Даруся» без зайвих лестощів відзивалися про нього.

Сюжети та образи авторка черпає з життя, але переінакшує їх, змінює імена, назви населених пунктів, природи, домислює деталі, вважаючи, що не має права зашкодити комусь: *«якщо я назву село та ім'я жінки, яка, будучи дитиною, виказала начальникові Вижницького районного МГБ майорові Дідушенкові (невигаданий персонаж, навіть із правдивим прізвищем!) своїх батьків 1950 року, то згряя охочих «акул» пера побіжить до неї по одnodенну «сенсацію»*. І все ж таки Даруся Марії Матіос має прототипа, яка вміє розмовляти, має дітей та онуків. І майже вже ніхто не пам'ятає ту історію та з ким такий жах трапився.

У романі образ Дарусі постає в суспільному контексті. Головна героїня тривалий час була позбавлена голосу саме через нещадні сторінки історії та безжалісних людей. Але в час сильних душевних переживань, сильного сердечного піднесення вона все ж таки вимовляє оте єдине слово до чоловіка, якого обрала: *«Згодом, ненавмисно вражена в саме серце, Даруся заговорила... востаннє, навіки поховавши невиправдані надії на своє маленьке – людське – щастя»*. Письменниця також каже, що коли писала цю книгу навіть не сподівалася на те, що побита долею та людьми дівчина дуже швидко стане метафорою для всієї країни. Марія Матіос порівнює свою Дарусю з Україною – вони обидві були багато разів обдурені, але в час прозріння та злету відваги Даруся змогла сказати «Так!» тому чоловікові,

який нарешті зміг стати для неї близьким, котрий доторкнувся до самої глибини її душі.

Образ троянди є особливим для роману, оскільки вплітається в складну та багатогранну структуру твору і є знаковим, хоча не прив'язаним до кольору. Авторка наголошує на мінливості кольору ружі: *«Життя – то трояка ружа... ти думаєш, що ружа ружевий колір має. А воно ні. На то вона трояка ся називає. Так і життя. То чорне тобі покажеться, то жовте, а там, дивися, загориться червоним. Ніколи не знаєш, яку барву завтра уздриш. Чекаєш одної, а воно тобі показує другу»*. Незважаючи на те, що образ троянди несе в романі символіку кохання, пристрасті, вірності, зради, але все ж таки головне значенні ружі – страждання та вогняна кров. З'явившись на перших сторінках роману цей образ стає одним із найважливіших *«каталізаторів внутрішніх складних ідейно-естетичних та психологічних процесів під час засвоєння читачем твору»*.

У романі «Солодка Даруся» авторка вдало поєднує специфічний колорит Західної України, міфологічні образи та сюжети з реальними історичними подіями. Тут можна простежити концептуальну «зануреність» у історію країни. Роксана Харчук зазначає: *«Саме завдяки українській історії, яка є об'єднуючим чинником нації, Марія Матіос перетворюється на письменницю загальнонаціональну»*.

Уперше роман «Солодка Даруся» інсценізовано Чернівецьким обласним музично-драматичним театром ім. О.Кобилянської. Прем'єра спектаклю відбулася у березні 2008 року й пройшла з великим успіхом. У виставі задіяний майже увесь творчий склад. Режисер і автор **інсценізації – народна артистка України Людмила Скрипка**. **Дійові особи та виконавці:** Даруся – **Наталя Гунда**, Марія – **Тамара Кільчицька**, Параска – **Лариса Попенко**, Петрик – **Дмитро Леончик**, Варварка – **Оксана Івахнюк (Коновей)**, Васюта – **Катерина Чумакова**, Степан – **Петро Мегера**, Колобок – **Андрій Піддубний**, Колобок – **Вадим Глазнев**, Василинка – **Марічка Романова**, Лікар – **Василь Губко**, Сержант – **Вадим Глазнев**, Михайло – **Віктор Барановський**, Матронка – **Валентина Головка**, Матронка – **Крістіна Зборлюкова**, Дід – **Танасій Богдан Братко**, Молода Васюта – **Ксенія Король**, Дідушенко – **В'ячеслав Стаханов**, Офіцер – **Григорій Руденко-Краєвський**, Штефка – **Марічка Романова**, Нічний гість – **Вадим Глазнев**, Нічний гість – **Василь Губко**, Солдат – **Олексій Надкерничний**.

«Після прем'єри «Солодкої Дарусі» за кулісами плакали актори. Переповнений зал театру стоячи аплодував понад 20 хвилин», «Солодка Даруся «зірвала» не тільки Чернівці, а й Черкаси» – такими були відгуки української преси на театральну версію «Солодкої Дарусі» Чернівецького обласного музично-драматичного театру ім. О.Кобилянської. Марія Матіос в інтерв'ю після вистави зазначила: *«Кожна інтерпретація цієї великої людської драми, якою насправді є моя «Солодка Даруся», – це самота кожного глядача перед безоднею своїх власних роздумів про життя і його цінності. А самота зі своїми думками схожа на самоту людини в церкві перед образом Божим»*.

Із виставою театр побував на фестивалі «Сцена людства – 2008» (м. Черкаси), двічі на гастролях у Львові, а також у Києві, Рівному, Чернігові, Луцьку, де отримувала шквал оплесків та чимало схвальних відгуків.

Історія іншої постановки за мотивами одойменного роману М. Матіос «Солодка Даруся» має гучнішу славу. Режисер Ростислав Держипільський із випускниками Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника підготували дипломний спектакль, який відразу ж було включено до репертуару Івано-Франківського театру. Прем'єра вистави “Солодка Даруся” відбулася 16 листопада 2008 року. Постановка драми на дві дії “Солодка Даруся” за сценічним рішенням Ростислава Держипільського, музичним оформленням і пісенною режисурою лауреата Національної премії України ім.Т.Г.Шевченка Наталії Половинки стала переможцем різних театральних фестивалів. На фестивалі “Прем'єри сезону – 2009” вистава перемогла відразу в п'яти номінаціях; актори вибороли «Гран-прі» фестивалю «Номо Ludens», диплом за «Кращу виставу великої сцени», диплом за «Оригінальне музично-пісенне оформлення».

Під час гастролей Івано-Франківського театру з “Солодкою Дарусею” містами України відбувся справжній аншлаг. На день святкування десятиріччя вистави, яке відбулося в Івано-Франківському драмтеатрі 16 листопада 2018 року, припала 229 постановка.

Дійові особи та виконавці: Даруся - з.а.України Галина Баранкевич, **Марія** - з.а.України Надія Левченко, **Варвара** - з.а.України Олеся Пасічняк, **Іван Цвичок** - Іван Бліндар, **Михайло** - Євгеній Холодняк, **Матронка** - Тетяна Гірняк, **Дідушенко** - з.а.України Олексій Гнатковський, Андрій Мельник, **Емгебіст** - Андрій Фелик, **Дівчинка** - Аліса Копаниця.

Спектакль здобув славу твору, який породжує відчуття причетності кожного до всеукраїнської історії, несе примирення і відродження однієї нації, штучно згуртованої в розмежовування на Східну і Західну Україну, на православних і греко-католиків, на комуністів і націоналістів...

У вистави широка гастрольна географія: окрім українських глядачів, її захоплено вітала Європа, «Солодкій Дарусі» аплодували у Канаді й Сполучених Штатах.

«Після прочитання книги ця історія мене довго не полишала, - розповідає його директор **Ростислав Держипільський**. - **Марія Матіос** сама з буковинського села Розтоки. Моя баба теж з Гуцульщини і вона мені все те саме розповідала. Тільки в "**Солодкій Дарусі**" письменниця дуже круто подала всю трагедію нашого народу на прикладі однієї людини. Болюча тема УПА у Матіос не б'є в чоло читача закидами, що ось бандерівці хороші, а совіти погані, або навпаки.

Відразу не боявся братися за цей твір, створив радіовиставу, потім зі своїми студентами поставив дипломну роботу "Солодка Даруся". Коли став директором театру, спектакль увійшов у репертуар. Моя кума **Ірма Вітовська** розповіла про нього в Києві. Марія Матіос мені зателефонувала, а я ж не попросив у неї прав, вигадував уже в голові слова для виправдань, а вона просто попросилася прийти подивитися на нашу роботу. Деякі акценти

у моїй виставі відрізняються від її книги. Але письменниця лише сказала, що чим більше буде інтерпретацій "Дарусі", тим цікавіше».

Унікальність івано-франківської постановки «Солодкої Дарусі», на думку М. Матіос, у тому, що всі задіяні у спектаклі актори – молоді, середній вік трупи – 25 років. Це вчорашні студенти Івано-Франківського Інституту мистецтв. «Солодка Даруся» була їхньою дипломною роботою. До певної міри родинні біографії цих молодих акторів відбивають історію, розказану в моїй книзі. Кожен із них може розказати щось схоже з історії родин своїх дідусів і бабусь, батьків. Це, повірте, дуже зворушує. А з іншого боку показує, наскільки драматично, а подеколи трагічно склалися долі «западенців», та й не тільки їхні, у повоєнний час, як навіть у одній родині тісно «обнімалися» антагоністичні сюжети.

Можливо, саме через це гра акторів є такою переконливою, такою «сльозогінною». Хоча особисто вони не мають жодного досвіду подібних потрясінь.

Як писала «Детектор медіа», розмови про [екранізацію роману](#) «Солодка Даруся» розпочалися ще у 2011 році. Тоді Марія Матіос відзначила, що «фільм за «Дарусею» буде, і це я вам можу сказати точно». Підготовчий період кінопроекту «Солодка Даруся» [тривав](#) майже півтора року. *Режисером-постановником проекту є молодий львів'янин Олександр Денисенко (який немає стосунку до відомого українського кінематографічного сімейства Денисенків). Режисер - учень Анджеея Вайди. Мешкає як у Львові, так і у Варшаві. Реалізовує арт-проекти у Америці, Великобританії, Бельгії, Україні»* (пише Cultprostir). Зйомки проходили в українських Карпатах. У стрічці задіяні українські, польські, французькі актори. Роль Дарусі виконує польська акторка 31-річна Магдалена Ружанська, її коханого Івана Цвичка зображає львівський актор 50-річний Олег Стефан.

Найважче, зізнався кореспонденту «Високого Замку» режисер, було знайти акторку на роль маленької Дарусі. Нею стала 8-річна буковинка Соломійка Димитрашук. «Сьогодні Україна переживає важкі часи, коли єдність і незалежність країни опинилися під загрозою. Я свідомий того, що такі фільми, як «Солодка Даруся», трактуватимуться зараз як політичні, оскільки люди вразливі до ситуації в країні, – розповів «Високому Замку» Олександр Денисенко, режисер фільму. – Проте в мирний час ця стрічка сприйматиметься як частина української культури. Хочу створити цей фільм поза часом. Щоб через 20–30 років люди переглядали його, і він був актуальним та викликав сильні емоції. Книга Марії Матіос вже відкрила замовчувані сторінки української історії. Месидж, який я хочу показати у фільмі, – сьогодні маємо змогу змінити майбутнє. Екранізуючи роман, використовую минуле не для пояснення сьогодення, а щоб продемонструвати потенціал нашого майбутнього».

Знімали «Солодку Дарусю» тяжко – саме під час активних протистоянь на Майдані. Останній епізод для цього тізеру – весілля Матронки і Михайла – відзняли 26 січня 2014 року у Львові. «Я не приїхала тоді на зйомки, бо в

цей час в Оболонському районному суді намагалася побачитися з арештованими майданівцями, і мені таки вдалося це. Польський актор Пйотр Гловацький, що їхав до Львова на зйомки, потрапив у затор, бо тоді на трасі палили шини, але зрештою його таки пропустили. Деколи «Солодка Даруся» відчиняла такі двері, які я, як людина, може і не могла би відчинити...»

Гроші на кінороман знайшли німецькі продюсери, підтримали стрічку польський режисер Анджеј Вайда та президент України. Попередній кошторис – 2 мільйони євро. Фільм готують для широкого світового показу, тож стрічка повинна бути універсальною для розуміння українського та іноземного глядача.

Презентація трейлеру українського фільму виробництва кінокомпанії Avis Productions за підтримки Патронату **Петра Порошенка** та Кіностудії Анджея Вайди «Солодка Даруся» за мотивами однойменного роману **Марії Матіос** відбувся в Києві в 2015 році. Сценарій написав **Лешек Леманський**. Композитор - **Мачей Желінський**. Арт-директор - **Сергій Іванов**.

Оператори - **Олександр Роцин** і **Вітольд Плученнік**. Монтаж - **Лукаш Шварц-Броніковський**, звук - **Блажеј Кукла**. Кінопроект «Солодка Даруся» підтримує відомий голлівудський кінооператор, поляк за походженням **Славомір Ідзяк**, який працював над фільмами «Гарі Поттер і Орден Фенікса», «Подвійне життя Вероніки», «Три кольори: синій», «Падіння "Чорного яструба"», «Гаттака» та іншими.

«Я б не взявся за екранізацію цієї книги, хіба що років через сто, але, боюся, не доживу, - каже режисер **Михайло Ілленко** на презентації фільму за повістю "Солодка Даруся" **Марії Матіос**. - Це настільки довершена література, що її важко перекласти на мову кіноекрану. Твір Матіос гранично наповнений образністю, це практично поезія, а екранізувати поезію важко. До того ж, в Україні безліч закоханих у цю книгу. Кожен люблячий ревниво не допускає до коханої інших. На знімальну групу буде великий тиск від таких ревнивців, я б не пішов на такий ризик».